

POLITIikka JA POLIITIKOT

Pekka Ervastian esitelmä 14.10.1923

Meidän ei tarvitse siirtyä kovinkaan kauas taaksepäin ajassa joutuaksemme aikaan, jolloin oli kielletty julkisesti puhumasta uskonnollisista asioista ja vielä enemmän valtiollisista. Se ihminen, joka sellaisia ajatuksia ajatteli ja uskalsi niistä puhua, asetti itsensä suureen vaaraan. Ja meidän täytyy myöntää, että nuo järkyttävät maailmantapahtumat, Ranskan vallankumous ja viime vuosina sattuneet tapaukset, ovat puhdistaneet ilmaa niin, että nyt saadaan vapaasti lausua ajatuksia sekä uskonnollisista että valtiollisista asioista. Me olemme itse asiassa jo toista sataa vuotta tottuneet ajattelemaan, että ihmiset eivät ainoastaan ole oikeutettuja ajattelemaan, ja puhumaan valtiollisista asioista, vaan että he kaikki myös kykenevät siihen. Mitä tuo suuri sosialistinen liike ja työväenliike on ollut muuta kuin kapinaa tuota orjuutta vastaan, ettei saa puhua, moittia yhteiskuntajärjestystä, ei saa nähdä valtiossa mitään vikoja. Työväenliike on ollut alusta pitäen kuin huutavan ääni korvessa, ja se on totuttanut meidät ajattelemaan, että kaikki vähänkin ajattelevat ihmiset kykenevät arvostelemaan yhteiskunnallisia asioita ja pystyvät lausumaan niistä mielipiteitä. Me olemme tottuneet ajattelemaan, että jokainen ihminen on kykenevä puhumaan politiikasta. Ja meidän täytyy myöntää, että ihminen järkevänä olentona kykenee näkemään ainakin sellaisia vaikeuksia, jotka kohtaavat häntä itseään, kykenee arvostelemaan olosuhteita ja näkemään niissä vikoja. Ja miksi ei hänellä olisi oikeutta valittaa? Ja jos hän kuuluu johonkin yhteiskuntaluokkaan, miksi ei hänellä olisi oikeutta silloin sekä omasta puolestaan että luokkansa puolesta ääneen huutaa sydämensä valitukset?

Me ymmärrämme, että ihminen järkevänä olentona on kutsuttu sekä ajattelemaan että puhumaan niistäkin asioista, jotka koskevat yleistä elämää. Mutta tällä ei vielä ole sanottu, että

kaikki kykenisivät poliitikoiksi eli valtiomiehiksi sanan positiivisessa merkityksessä. Helpompi on repiä alas kuin rakentaa. Ihmiset kyllä luulevat tietävänsä, millä tavalla vanha yhteiskuntajärjestys olisi korjattavissa. Ja jos kohtalo on asettanut heidät jonkin vallankumouksen kautta sellaiseen tilanteeseen, että he saavat rakentaa ihanteellisen yhteiskunnan, niin ei ole oikeastaan muuta tullut ilmi kuin noiden politikoitsijoiden kykenemättömyys rakentaa uutta yhteiskuntaa. Me olemme saaneet nähdä, että yhteiskunta palaa aina entiseen järjestykseen. Valtio on tottunut kulkemaan määrättyjä teitä, ja siihen valtio aina palaa, vaikka innostuneet ihmiset ovat koettaneet ohjata sitä muualle.

Meidän päivinämme on saatu nähdä, miten suuresti on yritetty järjestää uutta yhteiskuntayritystä idässä, Venäjällä. Mutta niin paljon kuin olemme sitä nähneet, emme osaa tunnustaa, että siitä olisi onnellista syntynyt. Me olemme saaneet kuulla ihmisiltä, jotka ovat sieltä tulleet, että olot siellä ovat hyvin vaikeat. Siellä ei ole onnea, ei rikkaita oloja, joita oli toivottu. Näin kertovat meille ne, jotka ovat siellä käyneet. Siis sellainenkaan yritys ei ole vielä tuottanut toivottua hedelmää. Me emme vielä osaa sanoa, onko se aivan onnistumaton yritys, sen saa historia meille näyttää. Mutta tunnustaa meidän täytyy, että Venäjän kansa on antautunut ihmeelliseen yritykseen. Ja tämä kaikki vakaannuttaa meidän käsitystämme siitä, ettei ole yhtä helppoa rakentaa kuin repiä alas. Vaikka me kykenemme arvostelevaan valtiollisia asioita, niin ei ole sanottu, että me kykenemme uutta luomaan. Sentähden meidän täytyy epäillen lausua tuo ajatus, että kaikki ihmiset ovat enemmän tai vähemmän kykeneviä politiikkaan. Sentähden on myöskin sangen moni meidän päivinämme tullut ajatelleeksi, että semmoinen ihminen, joka kykenisi todelliseksi poliitikoksi, joka kykenisi vaikuttamaan positiivisesti ja rakentavasti yhteiskuntaelämään, ei saa nojautua ainoastaan järkeensä, vaan hänen täytyy saada myös koulutusta. Ennen olikin valtiomiehen

virka erikoinen ammatti. Poliittinen taito oli ammattia ja tiedettä, ei kuka tahansa saanut puhua niistä asioista. Sentähden ainoastaan ne ihmiset olivat poliitikoita, jotka olivat saaneet sen kasvatuksen. Niin ajateltiin ennen, ja me olemme viime vuosisatana oppineet, että tuossa vanhassa käsityskannassa on paljon perää. Sentähden on kyllä ihmisiä, jotka meidänkin päivinämme ajattelevat, että kaikkalainen huutaminen poliittisista asioista, jokaisen ääntä pitäminen ja meluaminen on oikeastaan turhaa. Valtiomiehiksi pitäisi kasvattaa ja kouluttaa vain muutamia ihmisiä.

Kun tässä nyt tahdon lausua muutamia ajatuksia aiheesta, joka on aivan ulkopuolella meidän tavallisia tutkimuksiamme, tapahtuu se kaikessa vaatimattomuudessa. Tahdon lausua ajatuksia, jotka tulevat sellaisen ihmisen mieleen, joka tahtoo, että kaikki ihmiset olisivat onnellisia, ja joka soisi kaikille hyvää. – Silloin ensin luonnollisesti tahdomme määritellä tuota käsitettä »politiikka».

Sana »politiikka» johtuu kreikkalaisesta sanasta »politika», joka on monikkomuoto sanasta »polis» = »kaupunki, kaupungin järjestys». Tuo kreikankielen sana merkitsi vielä ei ainoastaan kaupungin järjestystä, vaan myös millä tavalla kaupunkia johdettiin ja hallittiin. Ja tuo sana »polis» ei tarkoita ainoastaan itse kaupunkia, vaan myös sen ympäristöä ja sitä, mitä me nimitämme valtioksi. Sitten on vielä sana »politeia», joka tarkoittaa sitä järjestystä, millä valtiota hallittiin. Poliitiikka merkitsee siis niitä asioita, mitkä koskevat valtion järjestystä ja hallintoa. Se on se merkitys, minkä me kaikki tiedämme.

Mutta me voimme kysyä: onko hallitus ja tuollainen yhteiskunnallinen järjestys välttämätön? Me tiedämme, että ihminen eräänlaisessa tajunnassaan – ja etenkin nuorena – saattaa ajatella, että ihmiset tulisivat toimeen täällä maan päällä paljon paremmin, jos ei olisi mitään hallituksia ja valtakuntia. – Minä ajattelin nuorena niin, ja minusta hallitus ja virkaloitus ehkäisivät meidän elämäämme. Minä en ollut vapaa, en saanut tehdä, mitä

olisin tahtonut sentähden, että oli olemassa merkillinen hallitus- ja yhteiskuntajärjestys, joka asetti esteitä. Kun minä olisin tahtonut esimerkiksi julkaista teosofista aikakauskirjaa, niin oli esteenä toinen ihminen, jolla oli niin merkillinen valta, että hän saattoi sanoa, ettei se ole tarpeen. Minä ihmettelin, kuinka maan päällä on sellaista. Ja minä luulen, että on monia, jotka sitä ihmettelevät, eivät osaa sitä käsittää. Se tuntuu merkilliseltä ilkeydeltä. Ja kun ihminen tulee vanhaksi, hän huomaa, mikä on ollut syynä siihen, että valtiot, hallitukset ovat syntyneet, ja se syy ei suinkaan ole mieltäylentävä, ei imarteleva meille.

Tuo ihminen, joka niin ajatteli nuoruudessaan, on saanut huomata, että hän itse ehkä olisi hyvää tarkoittava, hyvä ihminen, joka ei tahtois tehdä pahaa kenellekään ihmiselle, mutta hänen on täytynyt myös huomata, että kaikki ihmiset eivät ole samanlaisia. Sillä jos kaikki tahtoisivat ainoastaan hyvää, jos kukaan ei tahtois valehdella, pettää, ei toista pakottaa, ei käyttäisi omaksi hyödykseen toisen tyhmyyttä, toisen työkykyä, mitä silloin olisi hätää maan päällä! Silloin me eläisimme veljellisesti; ei olisi mikään vaikeus elää ilman minkäänlaisia järjestyksiä. Ne olisivat kirjoitetut meidän sydämiimme, kuten profeetat ovat sanoneet, että tulee joskus aika, jolloin ihmiset elävät rakkaudessa keskenään. Mutta tuo ihminen, joka niin saattoi ajatella nuoruudessaan, huomaa, että kaikki ihmiset eivät ole niin kilttejä. On itsekkäitä ihmisiä, jotka pettävät, tekevät vääryyttä, ottavat mielellään toiselta palveluksia vastaan, ovat kaikella tavalla itsekkäitä. Niitä ihmisiä on maan päällä, ja taitaa olla koko lailla paljon. Ja me tulemme siihen johtopäätökseen, että useat ihmiset ovat kehittymättömiä. Eivät he ole ihmisiä, jotka ovat valmiit auttamaan ja rakastamaan. He ajattelevat omaa hyötyään, kunniaa, rikkautta, valtaa. Sellaisia me ihmiset olemme enimmäkseen. Ja silloin meidän täytyy huomata, että jonkinlainen yhteiskunnallinen, valtiollinen järjestys on välttämätön; hallitus on välttämätön. Jos ei ole hallitusta, ei ole järjestystä sentähden, että hallitus ylläpitää järjestyksen. Ja millä tavalla? Voimalla ja

auktoriteetilla, välivallan ja miekan auktoriteetilla. Se sanoo: Sinun täytyy totella, ja jos et sitä tee, sinun käy huonosti! – Tällä tavalla meidän yhteiskunnassamme hallitus on se, joka istuu yhteiskunnan huipulla jonkinlaisena symbolina siitä, että järjestystä, ns. lakeja täytyy totella. Ja kuten sanottu, tuon hallituksen auktoriteetti perustuu voimaan. Me näemme kaikissa valtakunnissa, että on poliisilaitos, suuri ulkonainen järjestysvoima, armeija, joka seisoo hallituksen takana sille auktoriteettia antamassa.

Ja jos ajattelee, miten on ollut enimmäkseen tähän saakka, niin huomaa, että hallitukset ovat enimmäkseen olleet monarkistisia; niissä on ollut yksi hallitsija, joka on ruumistuttanut sen periaatteen, joka on valtiolla, nimittäin ohjata ja määrätä toisten elämää. Mutta olemme myös huomanneet, että juuri se uusi aika, joka toi mukanaan vapaammat mielipiteet ja ajatusvapauden, on muuttanut ihmisten käsitykset hallituksesta, sen toimista ja auktoriteetista, niin että kansat eivät enää yhtä mielellään alistu yksinvaltiuden alle. Kansat ovat huomanneet, että yksinvaltiudessa on suuri vaara. Jos yhden ihmisen ja hänen ministeriensä käsiin on annettu suuri valta, niin ei ole mitään takeita, siitä, ettei sitä väärinkäytetä. Sentähden ovat ihmiset viime aikoina enemmän ruvenneet harrastamaan sellaista hallitusmuotoa, jota me nimitämme tasavallaksi. Se eroaa yksinvallasta siinä, että sen päämies valitaan ja että kansa itse on mukana valitsemassa, se saa siis itse jollakin tavalla hallita. Ja kun katselemme jotakin tällaista tasavaltaa, niin huomaamme, että myös tämä kansanvalta perustuu voiman auktoriteettiin; kansanvallalla täytyy myös olla armeijat ja poliisivoima takanaan. Ja me kysymme silloin: Onko näin aina ollut ja pitääkö näin aina olla? Pitääkö hallituksen vallan aina perustua voimaan?

Menkäämme hyvin kaukaisiin aikoihin, joista meillä ei ole niin paljon historiallisia tietoja, niin joudumme aikaan, jolloin hallitsijoina oli viisaita ihmisiä. Heidän hallitusvaltansa ei perustunut niin paljon voiman kuin viisauden auktoriteettiin. Nuo

muinaiset sankarikuninkaat hallitsivat sen ansiosta, että he olivat viisaita, sentähden myös kansa kunnioitti ja rakasti heitä, näki, että he olivat viisaampia kuin muut, jalompia, veljellisempiä, itsensä kieltävämpiä kuin muut, unohtivat itsensä kansan tähden. He olivat sellaisia hallitsijoita, joita kansa mielellään totteli, ei pelosta vaan rakkaudesta. Ja se, että on ollut aikoja, jolloin viisaat ihmiset ovat johtaneet kansojen kohtaloita, ovat järjestäneet kansojen elämää, herättää meissä toivoa tulevaisuuden suhteen. Tulevaisuudessa voi tulla taas aika, jolloin viisaat hallitsevat ja järjestävät oloja. Mutta se aika ei tule, ennenkuin me ihmiset olemme saaneet itse kokeilla ja tuntea väsymystä omiin kokemuksiimme; se ei tule, ennenkuin me itse todella tahtoisimme totella sellaisia olentoja, jotka olisivat tottelemisen arvoisia, jotka olisivat viisaita. Sillä itse asiassa, voiko oikeastaan ajatella, että hallitsevassa asemassa, kansaa johtamassa olisi tavallisia, toisten ihmisten, muiden kansalaisten kaltaisia olentoja? Voimmeko sellaista ymmärtää? – Eräs vanha kreikkalainen filosofi sanoi: »Minkälainen lauma se on, jota härkä hallitsee? Jos teillä on lemmiä ja härkä yhdessä, kelpaako joku niistä laumaa hallitsemaan? Ei suinkaan. Niitä täytyy olla paimentamassa ja hallitsemassa toisenlaisia olentoja, hyvin kasvatettuja koiria ja ihmisiä. Hallitsemassa, paimentamassa täytyy olla olentoja, jotka kuuluvat toiseen järjestöön, jotka eivät ole aivan samaa maata kuin hallittavat. Kuinka vertainen voitaisiin asettaa yläpuolelle? Toisten yläpuolella pitää luonnollisesti olla erilainen olento, joka on edellä toisia, aivan niinkuin karjalauman paimen on paimennettaviaan. Niin myös ihmisiä hallitsemassa pitäisi olla enkeliolento.»

Nyt elämme ajassa, jolloin ei uskota, että enkeleitä on olemassa. Nyt uskotaan, että kaikki ovat samankaltaisia. – Ne, jotka ovat enkeleitä, pysyvät etäällä meidän ihmiskunnastamme niin kauan, kuin emme usko, että heitä on olemassa. Sentähden me olemme – niinkuin tuo kreikkalaisen filosofin vertaus meille näyttää – kuin lemmiä ja härkiä, joiden täytyy päättää, kuka johtaa.

Tuo esimerkki näyttää meille, missä vaikeassa asemassa oikeastaan olemme. Me olemme kuin orvon asemassa. – Mutta emmekö me ole oikeastaan tätä kaikkea jo huomanneet? Olemme kyllä! Kun huomaamme, että ne, jotka istuvat hallitsijan istuimella, eivät ole meitä viisaampia, niin tahdomme itse ottaa ohjaket käsiimme. Me elämme nyt sellaisessa ajassa, että kansa itse tahtoo hallita.

Miten tämä on ymmärrettävissä? Missä on silloin se auktoriteetti, jota totellaan, missä on se, joka kykenee hallitsemaan? Koska emme vapaaehtoisesti aseta ketään meitä komentamaan, niin millä tavalla me ajattelemme nyt hallitusta? Kuinka koko tuo hallituskoneisto on meille tullut selväksi? Miten me olemme löytäneet tästä ulospääsyn? – Sillä tavalla, että me olemme sanoneet: Yläpuolella meitä kaikkia tasa-arvoisia ihmisiä on laki, itse järjestys. Monarkiassa hallitsija oli lain yläpuolella. Hän määräsi lain, järjestyksen. Mutta tasavallassa me kaikki olemme lain alla, olimmepa sitten missä yhteiskunnallisessa asemassa tahansa. Laille on siis annettu tuo auktoriteetti, se viisauden auktoriteetti, jota me vaistomaisesti jo olemme alkaneet kaivata. Pelkkä voiman auktoriteetti ei meitä enää tyydytä, sillä me olemme nähneet, että hallitsija, jolla on voiman auktoriteetti, saattaa käyttää sitä väärin. Meillä oli viisauden kaipuu, ja me emme ole osanneet sitä muuten toteuttaa kuin asettamalla lain kaikkia kansalaisia koskevaksi. Senkin, joka istuu korkeimmalla istuimella, täytyy totella lakia.

Kukaan ei saata kieltää, ettei tämä olisi edistystä tyranniudesta ulos suureen vapauteen. Epäilemättä se sitä on, mutta sittenkin yksinvaltiut, jos olisi viisas hallitsija, olisi tämän yläpuolella. Nyt me olemme siinä kohdassa, että me jumaloimme lakia; me sanomme, että lailla on todellinen valta. Silloin meidän täytyy kysyä: mistä sitten nuo lait ovat tulleet? Kuinka ne ovat syntyneet? Kuinka on syntynyt se järjestys, jota meidän täytyy totella? Mistä se on saanut alkunsa? – Kansaa laatii lait. – Ja kun tämän myönnämme, silloin ymmärrämme, että olemme yhä

vaikeammassa asemassa. Kansa laatii lait, mutta mikä on kansa? Se on kokoonpantu yksilöistä, jotka ovat kaikki yhtä viisaita tai yhtä tyhmiä. Me siis itse laadimme lait itsellemme ja toisillemme. Jos ajattelemme esimerkiksi Suomen oloja, niin me valitsemme joukon ihmisiä, joita sanotaan kansanedustajiksi, ja nämä kokoontuvat valtiopäiville ja laativat lakeja. Mutta eivätkö he ole samanlaisia ihmisiä kuin mekin? Ovatko he viisaampia kuin me? Tässä on pulma, ja me huomaamme, ettemme vielä ole päässeet eteenpäin, emme vielä ole voineet luoda mitään uutta. Sillä mitä meidän täytyy ajatella? Meidän täytyy ajatella näin: Me emme kykene lakeja laatimaan, uusia lakeja luomaan, me kykenemme ainoastaan yksityiskohtia järjestämään, mutta emme kykene periaatteita luomaan. Suuret peruslait, ääriviivat on saatava muualta. – Kuka kykenee järjestämään ihmiselämää maan päällä, meidän yhteistä elämäämme? Ainoastaan sellainen viisas olento, joka osaa ottaa lukuun kaikki asianhaarat, joka tietää, mikä ihminen on. Ainoastaan sellainen ihminen, joka on ratkaissut elämän ja kuoleman salaisuuden, kykenee määrittelemään suurin piirtein ihmisten elämän maan päällä. Ainoastaan ihmiskunnan suurimmat ja viisaimmat olennot kykenevät lahjoittamaan meille noita suuria periaatteita, joita noudattaen me osaamme laatia pieniä lakeja. Ainoastaan he ovat kyenneet antamaan ohjeita meidän jokapäiväiselle elämällemme. Sentähden, jos me ajattelemme lainlaatijoitamme, niin he osuvat oikeaan ainoastaan siinä määrin, kuin he noudattavat noita kaikista suurimpia, ikuisia periaatteita. Jos he niitä tahtovat muuttaa, silloin he saavat onnettomuutta aikaan.

Me huomaamme, että kaikissa tasavalloissa vaistomaisesti omaksutaan sellaisia periaatteita, jotka ovat kauan olleet käytännössä. Ja uusia periaatteita osaavat antaa ainoastaan viisaat profeetat, vapahtajat. Sentähden me näemme, että jos me ihmiset tahdomme järjestää oloja maan päällä omin nauvoin, ei meidän sittenkään tule unohtaa viisaiden antamia periaatteita, jotka ovat vaistomaisesti mielessämme ja veressämme. – Viisaat ovat

opettaneet meille: »Kunnioita toisen ihmisen työtä ja hänen työnsä tuloksia, kunnioita sitä, mitä toinen voi sanoa omaisuudekseen. Älä sitä väkivallalla anasta.» Niin ovat aina viisaat sanoneet. Kuinka tavalliset ihmiset olisivat sitä kyenneet ajattelemaan? Jos koko ihmiskunta olisi esimerkiksi ollut sillä kannalla, että kaikki ovat olleet varkaita ja pettureita, kuinka he olisivat kyenneet kunnioittamaan toisen omaa, ellei olisi ollut viisaampia, jotka ovat sen nähneet. Ja nämä ovat antaneet sen periaatteen, ettei saa varastaa. Se on yhä nyt vielä vallalla. Nyt aivan yleisesti hyväksytään tämä periaate, mutta silti on vieläkin yksilöitä, joiden omaantuntoon ja mieleen tämä ei ole vielä syöpynyt. On vielä niitä, joiden mielestä varkaus ja petos on luonnollinen. Mutta suureksi osaksi ovat ihmiset siitä jo kasvaneet pois, ja sentähden me huomaamme, että aina kun me laadimme lakeja, niin me laadimme niitä jotakin periaatetta silmälläpitäen. – Mutta suuret viisaat ovat antaneet vielä toisenlaisiakin elämänohjeita, joita me emme vielä osaa noudattaa. Kun joku viisas on esim. sanonut: »Maa on Herran oma», niin sillä hän on tahtonut sanoa, ettei kukaan ihminen voi sanoa maasta: »Tämä on minun», vaan että hän ainoastaan saattaa käyttää maata ja sanoa: »Minulla on käyttöoikeus tähän maahan.» Me emme ole osanneet vielä noudattaa tätä periaatetta; me laadimme vielä lakeja sen mukaan, että ihminen saattaa omistaa maan. Englannissa esimerkiksi on maan pinta-ala suurimmaksi osaksi muutamien rikkaitten hallussa, ja nämä käyttävät sitä metsästysmainaan. He sanovat: »Tässä metsässä ei saa metsästä, joka sitä tekee, häntä rangaistaan.» Ennen tuomittiin kuolemaan se ihminen, joka oli jäniksen ampunut. Nyt ei rangaistus ole enää niin ankara, mutta joka tapauksessa ihmisillä on se käsitys, että joku voi omistaa maan ja estää toisia sitä viljelemästä.

Sentähden me tulemme siihen, että jos tahdomme itse järjestää oloja, pitäisi meidän suuremmalla huolella ottaa varteen, mitä profeetat ovat sanoneet. Todellinen valtio ei ole se, joka on oppinut jonkin tekniikan, vaan se, joka on tietoinen jumalaisesta

suunnitelmasta ihmiskunnan hyväksi, ja erikoisesti siitä jumalaisesta suunnitelmasta, mikä on sen oman kansan henkijohtajalla, kansallishaltijalla. Todellinen valtiomies on se, joka tietää, mitä kansallishaltia toivoo omasta kansastaan, joka tietää, mitä varten hänen kansansa elää, mitä sen pitäisi yrittää. Todellinen valtiomies on yhteydessä näkymättömän maailman kanssa. Ja jos ei ole olemassa vielä sellaisia valtiomiehiä, jotka kykenevät itse kuuntelemaan sen kuusen kuiskeita, jonka juurella on heidän asuntonsa, niin kuunnelkoot he kansansa profettojen ääntä!

* * *